כיתה ח' | תנ"ך | שיעור 2 מתוך 3 | 45 דק' | מלכים א פרק ג, א-טו

ממלכתי · כיתה ח'. קריאה ספרותית-היסטורית: מאבק הירושה, מנהיגות וצדק. גרסה נפרדת לחמ"ד, עם רש"י ורד"ק ודגש על אמונה: יחידה 8 בעמוד התנ"ך.

לב שומע: החלום בגבעון

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את החלום בגבעון ואת הבקשה של שלמה
- התלמידים יסבירו את הביטוי "לב שמע" ואת ההבדל בין מה שביקש שלמה לבין מה שקיבל
- התלמידים ידונו בענווה ובאחריות כתכונות של מנהיג

📖 הסבר למורה

שלמה הולך לגבעון, "כי היא הבמה הגדולה" (ג, ד), ומעלה שם אלף עולות. "בגבעון נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך" (ג, ה).

שלמה מתחיל בהכרת תודה על החסד שנעשה לדוד, ומתאר את עצמו בענווה: "ואנכי נער קטן לא אדע צאת ובא" (ג, ז). הוא מבקש: "ונתת לעבדך לב שמע לשפט את עמך להבין בין טוב לרע" (ג, ט). הבקשה מוצאת חן בעיני ה', כי שלמה לא ביקש אריכות ימים, עושר או נקמה באויביו (ג, יא).

ה' נותן לשלמה "לב חכם ונבון" (ג, יב), ומוסיף גם את מה שלא ביקש: "גם עשר גם כבוד" (ג, יג). אריכות הימים מותנית: "ואם תלך בדרכי" (ג, יד). בקריאה ספרותית החלום הוא תכנית העבודה של המלך: הוא מבקש כלי לשרת את העם, לא תגמול לעצמו.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דק')

1. פתיחה (5 דק'): משחק מחשבה: "אם הייתה לכם משאלה אחת שתתגשם, מה הייתם מבקשים?" כותבים בפתק בלי שם.
2. קריאה (10 דק'): קוראים את ג, ד-ט. מסמנים מה שלמה אומר על עצמו ומה הוא מבקש.
3. עבודה בזוגות (10 דק'): טבלה: מה שלמה ביקש, מה לא ביקש (ג, יא), ומה קיבל (ג, יב-יד).
4. דיון (15 דק'): מה פירוש "לב שמע"? למה דווקא הלב שומע? חוזרים לפתקים: כמה מהמשאלות היו לעצמנו, וכמה בשביל אחרים?
5. סיכום (5 דק'): כל תלמיד משלים: "מנהיג טוב מבקש..."

❓ שאלות לדיון בשלוש רמות

הבנה

- היכן נראה ה' לשלמה, ובאיזה אופן?
- מה ביקש שלמה?
- מה קיבל שלמה מעבר לבקשתו?

פרשנות

- למה לדעתכם שלמה מתאר את עצמו "נער קטן"?
- מה ההבדל בין לבקש "לב שמע" לבין לבקש חכמה בכלל?
- למה אריכות הימים מותנית ב"ואם תלך בדרכי"?

הערכה ועמדה

- אילו תכונות של מנהיג טוב רואים בבקשה של שלמה? האם היא מתאימה גם למנהיגים בימינו?
- האם אדם שיודע מה חסר לו הוא מנהיג חזק יותר או חלש יותר? נמקו.

🔍 כתוב / מפרשים

בכל שורה קוראים קודם את הטור הימני: מה כתוב בפסוק, מילה במילה. רק אחר כך עוברים לטור השמאלי: מה אפשר להסיק, ומי מציע את הפירוש. כך התלמידים לומדים להבחין בין הכתוב לבין הפרשנות.

📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש)	🔍 מפרשים (מה אפשר להסיק, ומי אומר זאת)
(ג, ז) „וְאָנֹכִי נַעַר קָטֹן, לֹא אֵדַע צֵאת וָבֹא“ שלמה מתאר את עצמו כנער קטן.	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* שלמה כבר מלך ומבוגר דיו לשלוט; המילים מבטאות ענווה וחשש מהאחריות, לא את גילו המדויק.
(ג, ט) „לֵב שֹׁמֵעַ, לִשְׁפֹּט אֶת-עַמְּךָ“ שלמה מבקש "לב שומע".	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* מה צריך שליט? לא רק לדעת, אלא להקשיב לשני הצדדים לפני שהוא שופט. שווה לחזור לביטוי הזה במשפט שלמה.
(ג, יד) „וְאִם תֵּלֵךְ בִּדְרָכַי“ ה' מוסיף אריכות ימים, בתנאי.	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* המתנות של חכמה, עושר וכבוד ניתנו בלי תנאי; אריכות הימים מותנית. הקורא מתבקש לשים לב ל"אם" הזה, כי ספר מלכים ימדוד בו את המלכים.

לתלמידים: הוסיפו שורה משלכם: בחרו פסוק מהשיעור, כתבו בטור אחד מה כתוב בו, ובטור השני מה אתם מסיקים ממנו.

💡 הערות למורה

"נער קטן" הוא ביטוי של ענווה; אין צורך להיכנס בכיתה לשאלת גילו המדויק של שלמה. "לב שמע" הוא ביטוי יפה לדיון: בתנ"ך הלב הוא גם מקום ההבנה והמחשבה, לא רק הרגש.

📝 בדף העבודה

לב שומע: החלום בגבעון: 8 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

➕ יחידה משלימה

על המשפחה של שלמה, מעשיו, ערכיו והאגדה על שלמה והדבורה: יחידה 37: שלמה המלך, משפחה, מעשים וערכים (כולל חוברת עבודה).

מקורות

- מלכים א פרק ג (מכון ממרא)

מחוון: לב שומע: החלום בגבעון

1. "שאל מה אתן לך". בגבעון, בחלום הלילה.
2. "נער קטן לא אדע צאת ובא". מתוך ענווה: הוא מרגיש שאינו מוכן לגודל התפקיד.
3. לב שומע, כדי לשפוט את העם ולהבין בין טוב לרע.
4. ב. אריכות ימים ועושר.
5. קיבל לב חכם ונבון (מה שביקש), וגם עושר וכבוד (מה שלא ביקש).
6. א. שילך בדרכי ה'.
7. תשובה מנומקת: הקשבה אמיתית לאנשים, יכולת להבין ולשפוט. דוגמה מתאימה.
8. תשובה אישית מנומקת.